



AANBIDDEN

ALS PRIESTERS

• door Kees Fieggen

IN VEEL KRINGEN VAN CHRISTENEN WORDT GESPROKEN OVER DE EREDIENST. WAT BEDOELEN WE DAARMEE EN IN HOEVERRE IS DAT TE VERGELIJKEN MET HET WERK VAN DE PRIESTERS IN HET OT? HOE STAAT HET MET ALGEMEEN PRIESTERSCHAP EN HOE KOMT DAT TOT UTING IN DE EREDIENST? WAT IS AANBIDDING? HOE DOEN WE DAT, EN OOK: WIE DOEN DAT EIGENLIJK? TIJD VOOR EEN KLEINE STUDIE IN GODS WOORD EN NAAR GEGROEIDE PRAKTIJK.

>>

Het werk van de priester in het OT

Onder de oude bedeling hadden priesters meerdere taken. Zo dienden ze te zorgen dat de lampen in het heilige bleven branden (schoonmaken, olie bijvullen, pitten snuiten), ze moesten onderscheid maken tussen rein en onrein (bijvoorbeeld bij melaatsheid), ze zorgden voor de dagelijkse offers en ze hielpen hun volksgenoten als deze een offer wilden of moesten brengen. Ze traden op namens God bij het volk en namens het volk bij God. Ze vroegen ook de Heer namens het volk of namens een koning, via de Urim en Tumim. In Exodus 19 lezen we overigens wat de Here God eigenlijk wilde: Hij wilde dat Israël niet alleen zijn volk was, maar zelfs een koninkrijk van priesters. Zover is het nooit gekomen: al in Ex.20:19 lezen we dat het volk een rechtstreeks contact met God weigert.

Ware aanbidding

In Joh.4 legt de Heer de basis van aanbidding uit aan de Samaritaanse vrouw. In reactie op haar vraag naar de ware plaats van aanbidding legt Hij uit wat de ware aard is van aanbidding. Jeruzalem was altijd de plaats geweest: daar stond de tempel en daar werd door de priesters de dienst van aanbidding verricht. God zelf had die plaats aangewezen en het boek Leviticus legt de details van de offerdienst uit.

Jesus zegt: “Maar er komt een uur, en het is er, dat de ware aanbidders de Vader zullen aanbidden in geest en waarheid; immers, de Vader zoekt zulke personen die Hem aanbidden”. Dit is uiteraard wat God altijd al gezocht heeft: niet mensen die netjes de voorgeschreven rituelen volgen, maar mensen die vanuit hun hart God aanbidden. Dat moet



één van de redenen zijn geweest dat David een man naar Gods hart was en de Heer juist aan hem het ontwerp van de tempel kon laten zien. Maar ook David mocht het binnenste heiligdom niet binnengaan - hij was zelfs niet eens een priester! Vanaf het moment dat de voorhang scheurde als teken van het volbrachte werk van de Heer Jezus, is de toegang tot God werkelijk open en zijn alle ware aanbidders welkom in het hemelse heiligdom.

Algemeen priesterschap

Wat God in de oude bedeling wilde, komt in de Here Jezus terug. Petrus haalt in zijn brief (1Petr.2:9) precies die tekst uit Ex.19 aan. We zijn inderdaad (in Christus) allemaal priesters geworden. De Zoon des Mensen is gekomen om het verlorene te zoeken en te behouden (Luk.19:10). Allen die zich door Hem hebben laten vinden en het nieuwe leven hebben ontvangen op grond van Zijn verzoeningswerk, worden (als het goed is) aanbidders, want ze zijn priesters geworden.

Wat is dan onze taak? In dit kader wil ik vooral aandacht besteden aan het brengen van offers: de eredienst in het OT. Petrus spreekt over geestelijke offers (1Petr.2:5) en het verkondigen van de grote daden van God (1Petr.2:9). We brengen geen offers in de letterlijke zin: er is geen altaar met daarop een vuur waar we bijvoorbeeld het vet van een schaap of een heel rund in rook laten opgaan. We brengen geestelijke offers. Dat doen we door het werk van de Here Jezus in herinnering te roepen. We denken na over wat Hij heeft gedaan, over het Offer dat Hij bracht, dat Hij zelf wás. In ons hart overwegen we deze dingen en met onze mond geven we uiting aan onze bewondering. Dat kunnen we in onze binnenkamer doen, in huiselijke kring en in de gemeentelijke samenkomst.

De details van de offerdienst in Leviticus kunnen ons helpen te begrijpen hoe rijk en vol betekenis deze aanbedding kan zijn, met de vijf verschillende offers, de verschillende dieren, de grote verzoendag - maar dat is niet het onderwerp hier.

De praktijk onder christenen

Wat is er van deze zaken te zien in de praktijk onder christenen? Veel oude kerken en vooral kathedralen kennen een inrichting die doet denken aan de tabernakel en de

tempel onder het Oude Verbond. Ook zijn er priesters te vinden, prachtige gewaden en een serie diensten die doen denken aan de dienst in de tempel (zo doet de Anglicaanse *Evensong* denken aan het avondoffer). Tussendoor merk ik op dat het woord 'priester' in dit geval is afgeleid van 'presbyter' oftewel oudste, maar het gebruik van het woord priester suggereert - met de hele inrichting en het kerkelijke systeem - dat de gewone gelovige in dezelfde positie verkeert als onder het Oude Verbond.

In veel evangelische kerken is de aanbedding in de eerste plaats in handen van aanbidingsleiders en hun inrichting van de dienst lijkt te zijn afgeleid van het door David ingevoerde systeem met zangers en musici (1Kron.25:1-6), van wie de bekendste Asaf, Heman en Jeduthun zijn. Aanbedding lijkt hier vooral zingen te zijn.

De eredienst in veel reformatorische kerken is vooral rondom het Woord gecentreerd. Er wordt wel gezongen (en soms alleen maar Psalmen, waardoor men in vooral OT-sfeer blijft), maar de predikant is door de prediking de centrale figuur. De eredienst is hier vooral luisteren en daarnaast zingen.

Wat er in de harten van alle toehoorders / kijkers in al deze diensten gebeurt, kunnen we niet beoordelen. Het is heel goed mogelijk dat hier ware aanbedding plaatsvindt en dat sommigen heel goed hebben begrepen dat ze priesters zijn. Het kan ook best zijn dat sommige gelovigen zullen zeggen dat ze in hun aanbedding geholpen worden door de mannen (en soms ook vrouwen) vooraan. Het is zeker te hopen dat dit gebeurt, maar dat is niet de vraag die ik hier aan de orde stel.

Onze eredienst

Hierboven stelde ik al dat aanbedding heel goed in de binnenkamer of in huiselijke kring kan plaatsvinden. Hopelijk is dat praktijk bij veel christenen. Maar ik wil nu graag beter kijken naar hoe het in de gemeentelijke eredienst toe zou kunnen gaan. In de gemeentelijke samenkomst ("wanneer u als gemeente samenkomt" - 1Kor.11:18) hebben we een bijzondere gelegenheid om met het werk (het offer) van de Heer Jezus bezig te zijn. Het kan natuurlijk in de prediking aan de orde komen, maar dat is vooral luisteren. Een vast onderdeel zou mijns inziens moeten zijn wat het



NT noemt “het breken van het brood” en wat we het Heilig Avondmaal zijn gaan noemen (omdat het op een avond werd ingesteld). Waarom is dat zo belangrijk?

In het Oude Testament wordt het altaar enkele malen de Tafel des Heren genoemd (zie Mal.1:12 en Ez.41:44 en 44:16). De reden daarvoor is logisch: de Heer at als het ware mee van de offers die werden gebracht. Ook de priesters aten delen van een aantal offers en de gewone Israëliet at het grootste deel van het vredeoffer zelf op. Dat vredeoffer was dus een echte gemeenschaps-maaltijd: gemeenschap met de Heer van priester en offeraar. Daarbij werd de borst van het offer voor de Here bewogen (horizontaal) en de achterbout (of schenkel) voor Hem opgeheven (verticaal). Zo werd aan elkaar en aan Hem de grote waarde van het Offer getoond.

In het NT is de Tafel van de Heer de plek waar we de Heer ontmoeten als we samen de bijzondere maaltijd vieren die Hij heeft ingesteld: het avondmaal. (1Kor.10:16-21) En dus is onze dienst bij brood en beker ook priesterdienst. Daar kan bij uitstek onze Eredienst plaatsvinden. Let wel: we brengen geen letterlijk offer en we herhalen het Offer van onze Heer ook niet. Deze dienst is een *gedenkdienst*, zoals blijkt uit wat de Heer hier zelf over heeft gezegd (Luk.22:19 en 1Kor.11:23-26). Paulus concludeert dat we de dood van de Heer verkondigen aan zijn Tafel. Hier kan onze priesterdienst volgens 1Petr.2:5,9 werkelijk worden gepraktiseerd. Daarbij komt behalve het vredeoffer ook de rijke betekenis van de andere offers in onze gedachten. Met name de betekenis van het brandoffer (de volkomen overgave en toewijding van onze Heer; zijn gehoorzaamheid aan wat de Vader van Hem vroeg) brengt ons tot aanbidding.

Wie zijn de priesters in deze samenkomst?

Naar mijn overtuiging is het model voor deze samenkomst niet te vinden bij de Anglicanen, de Katholieken, de Evangelischen of de Reformatorischen. Hoeveel waardevols er mogelijk in deze tradities schuilt, ik meen dat de Schrift ons een andere weg wijst. Het “Wanneer u samenkomt, heeft ieder ...” (1Kor.14:26) is veel meer in overeenstemming met het “u bent allen broeders” (zie Mat.23:7-11) en met de verscheidenheid van genadegaven en het feit dat we leden van hetzelfde lichaam zijn, met als Hoofd onze Heer (1Kor.12:4,12). Omdat Hij het hoofd is, hebben we





geen menselijke ordening nodig om de samenkomsten ordelijk en in vrede te laten verlopen. Wel hebben we gehoorzame leden nodig. Dat lijkt op het eerste gezicht te maken te hebben met het algemeen priesterschap, maar dat is minder vanzelfsprekend dan het lijkt. Immers: niet iedereen zal in de samenkomst een 'openlijke' inbreng hebben.

De priester is degene die het offer brengt. Zoals we zagen is dat een geestelijk offer. Is dat niet vooral de lof en de dank die vanuit ons hart opstijgt naar de Heer? Deze lof ontstaat immers doordat we in ons hart het Offer in al zijn rijkdom aan betekenissen overdenken? Het algemeen priesterschap kunnen we allen beleven - dat is niet afhankelijk van onze 'inbreng', van welk zichtbaar en hoorbaar aandeel we hebben in de samenkomst. Mijn priesterdienst bestaat niet zozeer uit wat ik doe (een lied opgeven of zingen, uit de Bijbel voorlezen en daar eventueel wat over zeggen, een dankzegging uitspreken), maar wat er uit mijn hart over het Offer opstijgt naar de hemel.

Als ik met mijn hart zing, dan zijn het mijn lippen die geestelijke offers brengen waar de Vader blij mee is. En soms kan ik even niet meezingen omdat het me even teveel wordt - dan beweeg ik het Offer voor Zijn aangezicht met de woorden die de anderen zingen. Of eigenlijk doen we dit samen - en dat vind ik soms zo'n geweldige belevenis: dat we samen die priesterdienst uitvoeren.

Broeders en zusters

De Samaritaanse vrouw was de eerste met wie de Heer over aanbidding sprak. Maria brak de kruik met parfum (Joh.12:3) - begreep zij meer dan de discipelen wat Jezus zou lijden? Die andere vrouw in Luk.7:37,38 bracht Hem persoonlijk dank voor de vergeving van haar zonden. Dit heeft ons mannenbroeders veel te zeggen. Ware aanbidding hoeft niet met woorden, begint wellicht zelfs pas als woorden ons ontbreken. Niet de 'veelprater' in de samenkomst is de echte aanbidder: hij is eerder een Leviet die de Priesters helpt hun werk te doen. In de hemel zullen we zien wie de 'grootste' aanbidder waren (wie het kleinst zijn geworden voor God?).

Inderdaad: allen mogen iets brengen - wat er in hun hart is. Daar heb je geen (eigen) voor iedereen hoorbare woor-



den voor nodig. Priesterdienst is geen ‘woorden-dienst’, maar de dienst van de aanbidding. Het gaat in de samenkomst bij wat we ‘inbrengen’ niet om wat ik heb, maar om wat we samen in Hem hebben gevonden. Als er voldoende inbreng door anderen is (waar mijn hart bij tot aanbidding komt), dan hoef ik niet zo nodig zelf ook wat te ‘doen’. Wat ‘ik heb’, kan ik dan toch wel brengen: mijn aanbidding, onze aanbidding.

Aan de broeders is naar mijn overtuiging de taak gegeven om een soort Levietendienst uit te voeren in de samenkomst. Dat is niet om verzoeknummers vragen of je persoonlijke voorkeur laten gelden. Persoonlijk met de Heer spreken doe je in je eigen binnenkamer of in je eigen hart. In de samenkomst probeer je te verwoorden wat we samen op dat moment in de Heer ontdekken en waarvoor we op dat moment Hem willen danken. Daarom horen we ook allemaal Amen te zeggen: we maken ons één met wat er dan is gezegd. Daarbij word je ook gesticht, zowel door de liederen als door de gebeden, want in je eentje had je deze dingen niet zo bedacht of kunnen uitdrukken.

Een woord voor de mannenbroeders

Als de broeders deze Levieten-taak goed verrichten, kunnen allen tot priesterlijke aanbidding komen, broeders en zusters. Als de broeders dicht bij de Heer leven en zo naar de samenkomst komen (en niet vooral er op uit zijn om zichzelf te horen), kunnen de zusters zich volkomen concentreren op lofprijzing en aanbidding. Niet dat dat makkelijk is, want het menselijk hart kent vele obstakels - het is niet onze natuur, maar wel de natuur van de nieuwe mens.

Broeders hebben dus een extra verantwoordelijkheid – en de vraag is hoe zij hiermee omgaan. Als broeders met mij vinden dat dit hun taak is, zullen zij er ook op gericht dienen te zijn om allen (en speciaal de zusters) daarin te dienen – opdat allen als priesters aanbidding brengen. Voor die aanbidding is het goed als er af en toe een stilte valt: dat zijn de momenten waar we in ons hart de dingen kunnen overwegen, zodat de aanbidding alle kans krijgt. We moeten voorkomen dat sommigen zich opgejaagd voelen – en ook van nature timide broeders de kans geven hun bijzondere dienst aan ons allen te verrichten.

Conclusie

Het algemeen priesterschap heeft minder te maken met de inrichting van de gemeentelijke samenkomsten dan de ‘broeders’ misschien dachten. Ja, broeders (en voorgangers en aanbidingsleiders): wat wij ‘doen’, is niet onze eigen gedachten naar voren brengen, maar alle aanwezige pries-



ters dienen - een soort Levietendienst. Die dienst is wel van belang en zou naar mijn overtuiging door alle broeders verricht moeten kunnen worden ("ieder heeft ..."). De ware aanbidding en lofprijzing, de ware priesterdienst komt uit het hart van (hopelijk) allen. Zoals het NT lijkt aan te ge-

ven: misschien wel meer van zusters dan van broeders. Alleen de Heer weet wie er tot werkelijke aanbidding komt.

